

Rędziński, Kazimierz

Od redaktora.

Prace Naukowe AJD. Pedagogika 14, 7-9

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Od redaktora

Początek XXI w. znamionuje gwałtowny rozwój cywilizacyjny we wszystkich dziedzinach życia. Tempo przemian jest tak duże, że wdrożone już innowacje tracą walor nowoczesności po upływie zaledwie kilku lat. Zjawisko to jest szczególnie widoczne w świecie techniki, a ona wyznacza kierunki i dyktuje tempo rozwoju gospodarczego i ekonomicznego.

Dziedziny te oddziałują także na inne sfery życia. Rodzina, szkoła, a nawet kultura, budowane przez pokolenia i będące dotychczas stabilnymi, ewolucyjnie zmieniającymi się punktami odniesienia dla społeczeństwa, umożliwiający zakorzenienie i zachowanie tożsamości — podlegają dziś przeobrażeniom wręcz rewolucyjnym. Gwałtowny przyrost dóbr materialnych, udoskonalane środki komunikowania, przyrost wiedzy oraz jednoczesne jałowienie świata wartości powodują osłabienie tradycyjnie pojmowanej rodziny, szkoły i kultury. Nowoczesność, a nawet ponowoczesność, jest już trwałym rysem społeczeństw zachodnich, a powoli coraz większe znaczenie zdobywa sobie i u nas.

Obecnie po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej ów proces ścierania się tradycji i nowoczesności zachodzi na naszych oczach. Jak się on odbywa?, jakie są lub będą jego skutki?, m.in. na te pytania próbują odpowiedzieć autorzy 22 prac tworzących XIV tom „Pedagogiki” zatytułowany *Rodzina, szkoła, kultura — społeczeństwo otwarte*. Poszczególne słowa zawarte w tytule stanowią jednocześnie nazwy części składających się na tom.

I tak, w części „Rodzina” zamieszczono artykuły dotyczące przemian we współczesnej rodzinie. Otwiera ją praca Ewy Wysockiej o doświadczeniach i wyobrażeniach młodzieży związanych z rodziną. Zarysowane na podstawie badań ankietowych obrazy ról rodzicielskich i zapatrywań młodzieży na obowiązki rodziców wobec dzieci pozwalają przewidywać kierunek zmian w funkcjonowaniu dzisiejszych i przyszłych rodzin. Z kolei Maria Janukowicz zajęła się analizą błędów wychowawczych popełnianych przez rodziców, ze szczególnym uwzględnieniem nadopiekuńczości, czyli tzw. błędów „ciepłych”, a Mirosław Łapot scharakteryzował opiekę nad żydowskimi dziećmi pozbawionymi rodziny w Małopolsce Zachodniej w okresie międzywojennym. Natomiast Józef Baniak na podstawie badań własnych opisał przeobrażenia w postrzeganiu katolików polskich ślubu kościelnego jako podstawy małżeństwa i rodziny. Choć Polska nadal pozostaje katolickim fenomenem na skalę światową, daje się za-

uważyć wzrost tendencji laickich w podejściu do podstawowych sakramentów kościelnych, jakim jest niewątpliwie małżeństwo.

Część zatytułowana „Szkoła” jest najobszerniejsza i najbardziej zróżnicowana tematycznie. Pierwsze cztery teksty dotyczą historii szkolnictwa na początku XX w. Kazimierz Rędziński zajął się dziejami szkolnictwa polskiego na Ukrainie w latach 1914 – 1920. Obszerna praca, oparta na nieznanym dotychczas materiale archiwalnym, ukazuje pogmatwane losy polskich szkół i nauczycieli w czasie I wojny światowej, rewolucji lutowej i październikowej oraz wojny polsko-bolszewickiej. Z kolei Jadwiga Suchmiel studia Żydówek z Galicji na Uniwersytecie w Wiedniu na początku XX w. przedstawiła jako jedną z nowych dróg emancypacji kobiet oraz akulturacji Żydów polskich (w artykule wykorzystano nieznaną dotychczas materiał źródłowy z archiwów w Wiedniu). Działalność placówek wychowania przedszkolnego w Częstochowie w latach 1918 – 1939 przedstawiła Mirosława Szczygieł, a Agnieszka Kaczyńska zajęła się funkcjonowaniem szkół średnich w Częstochowie na przełomie XIX i XX w. Z kolei Gertruda Wieczorek scharakteryzowała rolę szkolnego doradcy zawodowego w kontekście zmian oświatowych w wymiarze europejskim. Jolanta Wilsz opisała rozwój osobowości człowieka w świetle teorii stałych indywidualnych cech osobowości, Marek A. Jakubowski zaś jest autorem opracowania z zakresu metodologii nauk na temat wykorzystania systemów rozmytych do optymalizacji celów kształcenia, Agnieszka Kozerska zaś zajęła się wybranym aspektem edukacji ustawicznej, a mianowicie autoedukacją. Praca Zbigniewa Łęskiego dotyczy wykorzystania informatyki w procesie nauczania w świetle zasad dydaktyki ogólnej.

Następne teksty poruszają problemy oświaty niepełnosprawnych. Ryszard Goębiowski przedstawił walory edukacji muzycznej dzieci niepełnosprawnych, natomiast Wanda Zych zreferowała aktualne problemy związane z funkcjonowaniem społecznym osób niepełnosprawnych.

Kolejne prace dotyczą wybranych metod służących w praktyce pedagogicznej. Dorota Gębuś i Edyta Widawska przedstawiły metodę projektów jako środek służący kształceniu aktywnych członków społeczeństwa obywatelskiego, a Zuzanna Marczak, Dorota Stacewicz, Zbigniew Wieczorek zajęli się wpływem programu stymulacji fal mózgowych BrainWave Generator na efektywność uczenia się.

Artykuł Lidii Pawelec, zamykający rozdział, przedstawia dyskusję nad ostatnią reformą oświaty na łamach „Dyrektora Szkoły” i „Kwartalnika Pedagogicznego”.

Ostatnia część, a zarazem trzeci człon tytułu książki, nosi nazwę „Kultura”. Umieszczone w niej artykuły ukazują wybrane aspekty współczesnych przemian kulturowych mające wpływ na dzisiejsze społeczeństwo. Na początku zamieszczono pracę Stanisława Gawlika, który scharakteryzował ogólny klimat społeczny wokół szkoły, tworzony głównie przez stosunek rządów do systemu oświa-

towego. Następnie Agata Woźniak-Krakowian w tekście *Jaka jest nasza młodzież?* podjęła próbę opisanego współczesnego młodego pokolenia.

Dwa kolejne opracowania dotyczą edukacji wielokulturowej: Ewa Kula i Marzena Pękowska analizują gwarancje udzielane edukacji przez międzynarodowe standardy ochrony mniejszości, a Leszek Wieczorek przedstawił aspekty prawne polityki wobec mniejszości narodowych (etnicznych) ze szczególnym uwzględnieniem polityki oświatowej.

Ostatni element tytułu książki, „społeczeństwo otwarte”, ma charakter postulatywny. Redaktor naukowy tomu jest bowiem zdania, że przemiany zachodzące w rodzinie, szkole i kulturze nie doprowadzą do dezintegracji społeczeństwa, lecz będą służyć jego większej elastyczności, tak potrzebnej w dopasowaniu się do dzisiejszego tempa życia. Politycznemu i ekonomicznemu otwarciu Polski musi towarzyszyć otwarcie społeczne. Oczywiście zachowanie troski o własną tożsamość jest konieczne, lecz zmiany w owej tożsamości wydają się nieuniknione.

Tematy poruszone w „Pedagogice” XIV odzwierciedlają oczywiście jedynie skromny ułamek owych przemian, tom jednak wpisuje się w szersze badania nad współczesnymi tendencjami zmian społecznych, kulturowych i oświatowych. Z czasem doprowadzą one do ogólniejszych wniosków i pozwolą na wskazanie dróg efektywnego wykorzystania nadarzających się szans oraz skutecznego przeciwdziałania zagrożeniom. Wyrażając nadzieję, że tak się stanie, redaktor tomu liczy na konstruktywną krytykę Czytelników, z myślą o przygotowaniu następnych tomów z serii „Pedagogika”.

Redaktor